



Sekcija
knjižnica
za
djecu
i mladež

Smjernice za knjižnične usluge za djecu

* knjižnične usluge za djecu – važnije no ikada za djecu i njihove obitelji diljem svijeta *

PREDGOVOR

Globalna zajednica i zahtjevi informacijskoga doba preoblikovali su knjižničarstvo i uporabu tehnologija kako bi istaknuli i naglasili ekonomsku, kulturnu i komunikacijsku revoluciju u današnjem svijetu.

Nacrt smjernica sastavili su članovi Stalnog odbora Sekcije knjižnica za djecu i mladež kao pomoć za uvođenje usluga za djecu u knjižnice svih veličina i različitih financijskih mogućnosti.

Smjernice su usklađene sa sljedećim IFLA-inim publikacijama: IFLA-inim i UNESCO-ovim Manifestom za narodne knjižnice; smjernicama Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga, te Smjernicama za knjižnične usluge za mladež.



UVOD

Djeci i njihovim obiteljima diljem svijeta, knjižnične usluge za djecu nikada nisu bile važnije nego danas. Pristup znanju i multikulturnom bogatstvu svijeta, baš kao i cjeloživotno učenje i pismenost, postali su glavnom zadaćom našega društva. Kvalitetna dječja knjižnica pruža djeci vještine neophodne za cjeloživotno učenje i pismenost, osposobljavajući ih da sudjeluju i djelatno pridonose životu zajednice. Knjižnica treba neprestano odgovarati na promjene u društvu te zadovoljavati informacijske i kulturne potrebe djece, kao i njihove potrebe za zabavom i razonodom. Svako bi dijete trebalo poznavati svoju lokalnu knjižnicu i u njoj se ugodno osjećati te posjedovati vještine neophodne za snalaženje u bilo kojoj knjižnici.



SVRHA

Svrha je ovih smjernica pomoći narodnim knjižnicama u različitim zemljama svijeta da uvedu visokokvalitetne usluge za djecu.

KOME SU SMJERNICE NAMIJENJENE

Smjernice su namijenjene knjižničarima, knjižničnoj administraciji i svima onima koji donose odluke vezane za rad knjižnice, te studentima i profesorima knjižničarstva i informacijskih znanosti.

PRVI DIO

ZADAĆA DJEČJE KNJIŽNICE

«**O** siguravanjem širokog izbora građe i aktivnosti, narodne knjižnice pružaju djeci mogućnost da osjete radost čitanja i uzbuđenje otkrivanja znanja i djela mašte. Djecu i roditelje treba podučavati kako da što bolje iskoriste mogućnosti koje im pruža knjižnica te da razviju vještine korištenja tiskane i elektroničke građe.

Narodne knjižnice imaju posebnu odgovornost u podupiranju učenja čitanja i promicanju knjiga i druge građe za djecu. Knjižnica mora organizirati posebne događaje za djecu, kao što je pričanje priča i aktivnosti vezane za knjižnične službe i izvore.



Djecu treba ohrabrivati da se koriste knjižnicom od malih nogu jer to povećava vjerojatnost da će i ostati korisnici knjižnice.

U višejezičnim zemljama treba osigurati knjige i audiovizualnu građu za djecu na njihovu materinjem jeziku.»

(Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga, 2001.)



DRUGI DIO

ZADOVOLJAVANJE POTREBA DJECE

Konvencija o pravima djeteta Ujedinjenih naroda naglašava pravo svakog djeteta da u potpunosti razvije svoje potencijale, pravo na slobodan i besplatan pristup informacijama, građi i programima, pod jednakim uvjetima za sve, bez obzira na:

- dob
- rasu
- spol
- vjersku, nacionalnu ili kulturnu pripadnost
- jezik
- socijalni status
- umne i tjelesne sposobnosti i vještine.



Odrastanje je za djecu nešto što se odvija u lokalnoj a ne u globalnoj zajednici, no na njega utječu mnogi globalni čimbenici.

CILJNE SKUPINE

Dječje su knjižnice, individualno ili grupno, namijenjene sljedećim skupinama:

- dojenčadi i maloj djeci
- djeci predškolske dobi
- djeci školske dobi do trinaeste godine
- skupinama djece s posebnim potrebama
- roditeljima i drugim članovima obitelji
- odgojiteljima i učiteljima
- drugim odraslim osobama koje rade s djecom, knjigama i medijima.

CILJEVI



- Svakome djetetu osigurati pravo na:
 - informaciju
 - funkcionalnu, vizualnu, digitalnu i medijsku pismenost
 - kulturni razvoj
 - razvoj vještina i navika čitanja
 - cjeloživotno učenje
 - kreativne programe u slobodno vrijeme
- svakome djetetu omogućiti slobodan pristup svim izvorima i medijima
- organizirati različite aktivnosti za djecu, roditelje, odgojitelje i učitelje
- omogućiti obiteljima sudjelovanje u životu zajednice
- osnaživati djecu i zagovarati njihovu slobodu i sigurnost
- ohrabrivati djecu da postanu samopouzdana i sposobni ljudi
- zalagati se za mir u svijetu.



FINANCIRANJE

Udjecu vrijedi «ulagati».

Dječjim knjižnicama treba dostatan proračun za održavanje i povećanje kvalitete građe i usluga koje pruža.

Proračun se može nadopuniti vanjskim izvorima financiranja, kao što su:

- državna potpora (za posebne programe i nove inicijative)
- potpora kulturnih organizacija (za glazbene, plesne, kazališne, umjetničke, povijesne i etničke programe)
- potpora izdavača (za posjete autora ili ilustratora i druga događanja)
- sponzorstva (lokalne poslovne ili volonterske organizacije za potporu određenih događanja)
- potpora nevladinih udruga
- donacije fondacija.

GRAĐA

Dječje knjižnice trebaju imati raznoliku razvojno primjerenu građu, u svim formatima. To uključuje tiskanu građu (knjige, časopise, stripove, brošure), audiovizualnu i elektroničku građu (CD-i, DVD-i, kasete), igračke, edukativne igre, računala, softvere i pristup internetu.

KRITERIJI ZA ODABIR GRAĐE



Priilikom izgradnje zbirke i razvijanja usluga, knjižničari trebaju odabirati građu koja je:

- visoke kvalitete
- primjerena dobi korisnika
- suvremena
- odraz raznolikih vrijednosti i mišljenja
- odraz kulture lokalne zajednice
- uvod u globalnu zajednicu.



PROSTOR

Bez obzira na dob, djeca bi trebala knjižnicu doživljavati kao otvoreno, privlačno, uzbudljivo i sigurno mjesto.

U idealnim okolnostima, knjižnice bi za usluge namijenjene djeci trebale imati zasebni prostor koji se lako prepoznaje (npr. posebno je namješten, uređen i obojen) i razlikuje se od drugih dijelova knjižnice.

Knjižnice su javno mjesto na kojem se djeca mogu susretati osobno ili u svijetu računala.

USLUGE

Uslugama za djecu treba pridavati jednaku važnost i jednako ih tretirati kao i usluge za odrasle.

Dječje knjižnice trebaju zadovoljavati informacijske i kulturne potrebe, kao i potrebe za razonodom i zabavom djece u zajednici tako da:

- posuđuju raznoliku građu
- pružaju informacije i referentne usluge
- pomažu djeci pri odabiru građe
- uključuju djecu u odabir građe i razvoj knjižničnih usluga
- organiziraju pouku za stjecanje vještina neophodnih za snalaženje u knjižnici i informacijsko opismenjivanje
- motiviraju (promicanje čitanja)
- organiziraju kreativne programe i pričanje priča
- educiraju roditelje, odgojitelje i učitelje
- osiguravaju referentnu literaturu i obrazovanje za odgojitelje, učitelje i knjižničare
- podupiru organizacije i ustanove u zajednici i s njima surađuju.



SURADNJA S DRUGIM USTANOVAMA

Povezivanje i suradnja s drugim organizacijama i ustanovama u lokalnoj zajednici važni su i korisni.

- Istraživanje informacijskih i kulturnih potreba zajednice i nastojanje da se knjižničnom ponudom zadovolje te potrebe. Time se, za dobrobit djece, osigurava suradnja, a ne nadmetanje lokalnih ustanova.
- Škole su važni partneri. Školska knjižnica podupire obrazovni proces, a dječja knjižnica usmjerena je na samoobrazovanje i čitanje iz razonode.
- Ambulante, dječji vrtići i druga mjesta gdje se skrbi o djeci, neophodni su i dobrodošli partneri, naročito u aktivnostima promicanja čitanja među djecom, roditeljima i osobama koje se profesionalno bave djecom.

SLIKA DJEČJE KNJIŽNICE U JAVNOSTI

Budući da je nadmetanje za djetetovo vrijeme i pažnju sve veće, pozitivna slika dječjih knjižnica u javnosti postaje sve važnija.

Čitanje i pismenost vještine su neophodne za komunikaciju i zato se u javnosti to mora stalno isticati.

KNJIŽNIČNO OSOBLJE

Za učinkovito i profesionalno djelovanje dječje knjižnice potrebni su obrazovani i predani dječji knjižničari.

Poželjne su vještine:

- entuzijizam
- dobre komunikacijske vještine, sposobnost suradnje s pojedincima i timskog rada, te sposobnost rješavanja problema

- sposobnost povezivanja i suradnje
- poduzetnost, prilagodljivost i otvorenost za novine
- sposobnost analiziranja korisničkih potreba, planiranja, rukovođenja i procjenjivanja usluga i programa
- želja za usvajanjem novih vještina i profesionalnim razvojem.

Dječji knjižničari trebaju također poznavati i razumjeti:

- dječju psihologiju i razvoj
- teorije razvoja čitanja i promocije čitanja
- umjetničke i kulturne mogućnosti
- sadržaje u knjigama za djecu i na drugim medijima.

RUKOVOĐENJE I VREDNOVANJE

Važno je da su oni koji provode usluge za djecu uključeni u planiranje aktivnosti knjižnice kao cjeline. Na taj se način osigurava uključenost usluga za djecu u opće ciljeve i dugoročne planove knjižnice.

Pouzdana informacije o poslovanju neophodne su za procjenjivanje i unapređivanje službi i usluga. Stoga je važno:

- Statističko praćenje građe, osoblja, usluga, posudbe građe, aktivnosti i dr. To će osigurati podatke koji su neophodni za planiranje, utvrđivanje pouzdanosti i donošenje odluka temeljenih na stvarnim podacima.
- Mjerenje djelotvornosti osoblja koje se temelji na standardiziranim kriterijima uspješnosti.

TREĆI DIO

Trebamo vaš doprinos!

- Stalni odbor Sekcije knjižnica za djecu i mladež treba Vašu pomoć.
- Uključite se u rad Sekcije i pošaljite nam svoje primjere «najbolje prakse» koje ćemo objaviti na IFLA-inim web stranicama koje se odnose na Sekciju.
- Molimo Vas da informacije o prijevodu i objavljivanju smjernica šaljete predsjedniku Stalnog odbora ili koordinatorsku za informiranje.

DODATNE INFORMACIJE

Ovu brošuru izdala je IFLA-ina Sekcija knjižnica za djecu i mladež, uz pomoć Knjižnice Medveščak, Zagreb, Hrvatska (prosinac 2003).

Zanima li Vas rad Sekcije knjižnica za djecu i mladež, učlanite se u IFLA-u i postanite član Sekcije.

© IFLA

Za dodatne informacije, molimo pogledajte dio o Sekciji na IFLANET-u (www.ifla.org). Tiskanu verziju cjelovitog teksta smjernica možete naručiti od koordinatora za informiranje.

Smjernice se temelje na nacrtu teksta koji je sastavila Radna grupa Sekcije sa suradnicima. Vidi: www.ifla.org/VII/s10/scl.htm.

Crteži korišteni u Smjernicama preuzeti su iz arhiva Knjižnice Medveščak u Zagrebu.





IFLA

P.O. Box 95312
2509 CH The Hague
Netherlands

Tel. +31 70 3140884
Fax +31 70 3834827
E-mail: ifla@ifla.org
www.ifla.org



Hrvatsko knjižničarsko društvo

c/o Nacionalna i sveučilišna knjižnica
Hrvatske bratske zajednice 4, Zagreb
Hrvatska

E-mail: izdanja@hkdrustvo.hr
www.hkdrustvo.hr/hr/izdanja

POVREMENA IZDANJA
HRVATSKOGA KNJIŽNIČARSKOG
DRUŠTVA
Novi niz
Knjiga 7

Glavna urednica

Mirna Willer

Naziv izvornika

Guidelines for Children's Libraries Services
The Hague : IFLA Headquarters, 2003

Autorizirani prijevod

*International Federation of Library
Associations and Institutions (IFLA)*
The Hague, Netherlands

S engleskoga prevela

Irena Kranjec

Stručna redakcija prijevoda

Ivanka Stričević

Lektorica

Mirjana Paić Jurinić

ISBN 953-6001-21-7

NSK, Zagreb CIP 440310111

Nakladnik

Hrvatsko knjižničarsko društvo
Zagreb, 2004.

Za nakladnika

Alemka Belan-Simić

Oblikovanje sloga

Saša Stubičar

Tisak

GIPA

Naklada

800 primjeraka

